

PERSONER LAGFÖRDA
FÖR BROTT
SLUTLIG STATISTIK FÖR 2011

Personer lagförda för brott

Sammanfattning

- År 2011 fattades 136 000 lagföringsbeslut, vilket är en minskning med 1 800 beslut eller 1 procent jämfört med 2010. Av besluten var 113 000 lagföringar mot män och 23 000 lagföringar mot kvinnor.
- Antalet lagföringsbeslut har minskat mest i åldersgruppen 15–17 år. I denna åldersgrupp fattades 1 970 färre lagföringsbeslut än året innan, det motsvarar en minskning av antalet beslut med 14 procent. Även för åldersgrupperna 30 år och äldre minskade antalet lagföringsbeslut.
- Antalet lagföringsbeslut ökade för de tre åldersgrupperna 18–20 år, 21–24 år och 25–29 år. Den största antalsmässiga ökningen skedde i gruppen 21–24 år (+941 beslut eller +5 procent). Den största ökningen sett till 100 000 av medelfolkmängden skedde däremot i åldersgruppen 18–20 år (+74 beslut per 100 000 av medelfolkmängden i åldersgruppen).
- Åtalsunderlåtelseorna ökade något (+1 procent) jämfört med året innan till 24 100 beslut.
- Domsluten har minskat något (–1 procent) jämfört med 2010 till 73 700 domslut 2011.
- Strafföreläggande minskade (–3 procent) jämfört med året innan till 38 500 beslut.
- Påföljden villkorlig dom är den påföljd som ökat mest sedan 2010. Antalet domar med huvudpåföljd villkorlig dom har ökat med 3 procent eller 339 beslut. År 2011 fattades 11 800 lagföringsbeslut där villkorlig dom var huvudpåföljd. Den största ökningen av antalet villkorliga domar har skett gällande stöld (+196 beslut) och brott mot lag om straff för smuggling (+72 beslut).
- Både antalet böter utdömda i domstol och i form av strafförelägganden har minskat sedan 2010. När det gäller utdömda böter i domstol avser minskningen framför allt brott enligt trafikförordningen och snatteri (–823 respektive –424 beslut).
- Antalet domar där fängelse var huvudpåföljd ligger kvar på nästan samma nivå som föregående år (–60 domslut) på 12 700 domslut. Den utdömda strafftiden har ökat under den senaste tioårsperioden från ett medel på 8,2 månader 2002 till ett medel på 8,9 månader 2011. Jämfört med 2010 har dock strafftiden minskat från ett medel på 9,4 månader.

Definitioner

Statistiken över lagförda personer redovisar antalet lagföringsbeslut som fattats under året.

Med lagföringsbeslut avses fällande dom i tingsrätt eller beslut av åklagare, såsom strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse, under ett kalenderår.

En och samma person kan lagföras på olika sätt och vid flera tillfällen under ett år. Ett lagföringsbeslut kan vidare innehålla beslut om flera brott och flera påföljder. I dessa fall redovisas huvudbrottet och huvudpåföljden. Utöver antalet beslut redovisas även antalet lagförda brott i en lagföring. För en mer detaljerad beskrivning av begreppen se *Statistikens innehåll*.

Inledning

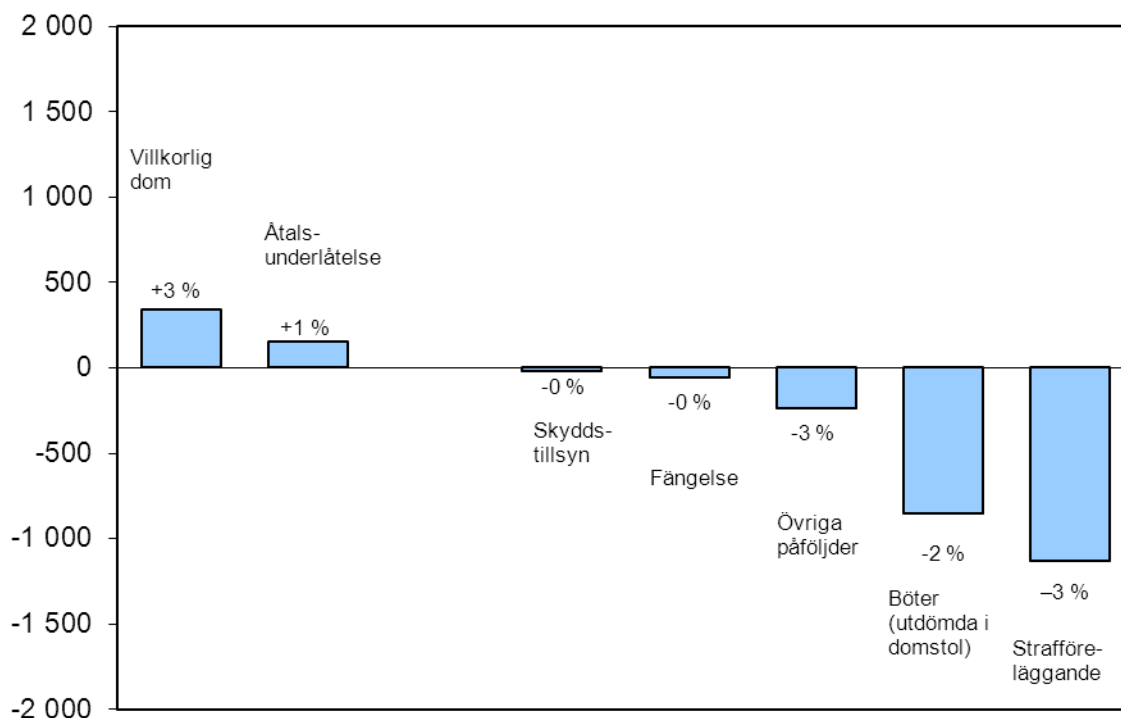
Lagföringsstatistikens syfte är att belysa strukturen, omfattningen och utvecklingen av den brottslighet som kan konstateras genom lagföringsbeslut, det vill säga domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse. Statistiken ger även en bild av påföljdernas inriktning, omfattning och utveckling.

Lagföringsbeslut kan indelas i olika typer, dels fällande domar i domstolen (så kallade domslut), dels åklagarbeslut (det vill säga strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse). Även ordningsbot, som utfärdas av polis eller tull, är en sorts lagföringsbeslut. Denna uppgift redovisas dock separat och ingår inte i den övriga statistiken över lagföringsbeslut. En person kan lagföras för flera brott i en och samma lagföring. I statistiken över lagföringsbeslut redovisas huvudbrotten i lagföringarna, det vill säga de brott som har den strängaste påföljden i straffskalan, medan samtliga brott som ingår i lagföringsbesluten redovisas i statistiken över lagförda brott.

När du tolkar statistiken *tänk på att*

- det ej är lämpligt att göra jämförelser mellan antalet anmälda brott i anmälningsstatistiken och antalet huvudbrott i lagföringsstatistiken.
- redovisningen av lagföringsbeslut bygger på huvudbrottet i lagföringsbeslutet, det vill säga brotten med den strängaste påföljden i straffskalan. Det medför att lindrigare brott kan underskattas i förhållande till grövre brott i statistiken över lagföringsbeslut.
- ny lagstiftning kan innebära förändringar av bestämmelsen för ett brott. Ändringar i lagstiftningen medför att man för vissa brott inte kan jämföra antalet lagförda för ett brott med tidigare år utan att beakta eventuella förändringar i lagstiftningen.
- utvecklingen av antalet lagföringsbeslut ofta följer utvecklingen av antalet uppklarade brott och att antalet lagföringsbeslut rörande vissa brott, som trafikbrott och narkotikabrott, till stor del återspeglar polisens och åklagarnas insatser på området.
- en och samma person inräknas i statistiken för varje enskilt lagföringsbeslut till skillnad från statistiken över misstänkta personer där en person endast inräknas en gång per brottstyp.
- i lagföringsstatistiken räknas åldern vid lagföringsbeslutet, till skillnad från statistiken över misstänkta personer, där den misstänkta personens ålder räknas utifrån när personen begick brottet.
- statistiken över lagförda brott avser de brott för vilka en enskild person befunnits skyldig, vilket närmast motsvaras av brottsdeltaganden i statistiken över misstänkta personer.
- en gärning kan resultera i flera brott i statistiken över lagförda brott samtidigt som den enbart redovisats som ett brott i anmälningsstatistiken.
- om flera personer har befunnits skyldiga till samma gärning kommer brottet att redovisas en gång för varje person som lagförts för handlingen i statistiken över lagförda brott.

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut

Figur 4.1. Förändringar i antalet lagföringsbeslut mellan åren 2010 och 2011.

År 2011 fattades 136 000¹ lagföringsbeslut i Sverige, vilket är en minskning med 1 procent jämfört med 2010. Mer än hälften av lagföringsbesluten (73 700 beslut) avsåg domslut i tingsrätten, medan resterande 62 700 lagföringar skedde genom ett så kallat åklagarbeslut. En minskning har skett vad gäller straffrelägganden (-1 130 beslut) och domslut (-829 beslut). Antalet åtalsunderlåtelse har ökat något sedan föregående år (+157 beslut).

De största antalsmässiga förändringarna jämfört med 2010 skedde för brott mot narkotikastrafflagen, trafikbrottslagen och trafikförordningen samt för snatteribrott.

Antalet lagföringsbeslut för ringa narkotikabrott ökade med +1 670 beslut eller +10 procent jämfört med 2010. Ökningen skedde för alla tre typer av påföljder, åtalsunderlåtelse (+606 beslut eller +11 procent), straffrelägganden (+539 beslut eller +10 procent) och domslut (+314 beslut eller +4 procent).

Lagföringar gällande brott mot trafikförordningen minskade antalsmässigt jämfört med föregående år. Framför allt gällde det domslut (-823 beslut eller -9 procent), men även antalet straffrelägganden (-680 beslut eller -10 procent) och åtalsunderlåtelse (-282 beslut eller -27 procent) minskade jämfört med 2010. För brott mot trafikbrottslagen ökade i stället antalet lagföringar jämfört med året innan. Framför allt var det antalet åtalsunderlåtelse som ökade med +690 beslut eller +18 procent.

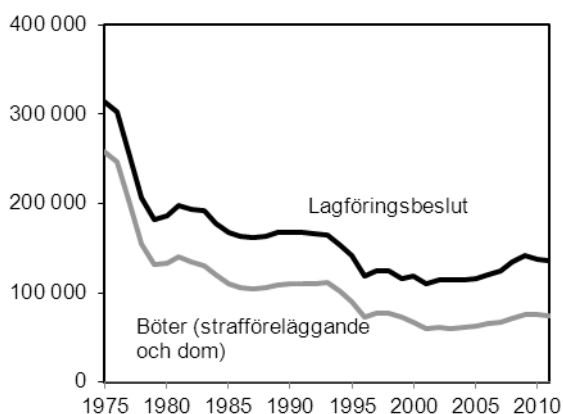
Antalet lagföringar i form av domslut, straffrelägganden och åtalsunderlåtelse för snatteri minskade jämfört med föregående år med sammanlagt -1 220 beslut eller -7 procent. Samtidigt ökade antalet lagföringar för stöld med +281 beslut i domslut (+4 procent) och +160 beslut i straffrelägganden (+24

¹ Talen över antalet lagföringar redovisas avrundade efter principen om tre informationsgivande siffror. Detta kan exemplifieras med följande fall: 136 331 lagföringar blir 136 000, 1 564 lagföringar blir 1 560 och 373 lagföringar blir 373.

procent).

Sett i ett längre perspektiv, sedan år 1975, har antalet lagföringsbeslut mer än halverats. En större del av minskningen inträffade redan i slutet av 1970-talet när fylleri avkriminaliserades. Under den efterföljande perioden, fram till mitten av 1990-talet, kom utvecklingen för både domstols- och åklagarbeslut att karakteriseras av en svagare, men kontinuerlig, minskning av antalet lagföringsbeslut. Framför allt minskade antalet strafförelägganden. Det förklaras delvis av att det för allt fler brott, särskilt brott mot trafikförfattningar och smuglingsbrott, infördes en möjlighet att förelägga ordningsbot. En del av minskningen, i synnerhet nedgången åren 1994–1996, kan sannolikt förklaras av en motsvarande minskning av antalet uppkärlade brott dessa år.

I mitten av 1990-talet stabiliserades lagföringarna på en relativt konstant nivå, för att sedan 2005 öka något. Sedan 2009 minskar åter antalet lagföringsbeslut svagt. En mer grundlig genomgång av utvecklingen vad gäller olika typer av lagföringar finns redovisat i rapporten *Brottsutvecklingen i Sverige fram till 2007*². Under hösten 2012 kommer en ny upplaga av rapporten *Brottsutvecklingen* att publiceras.

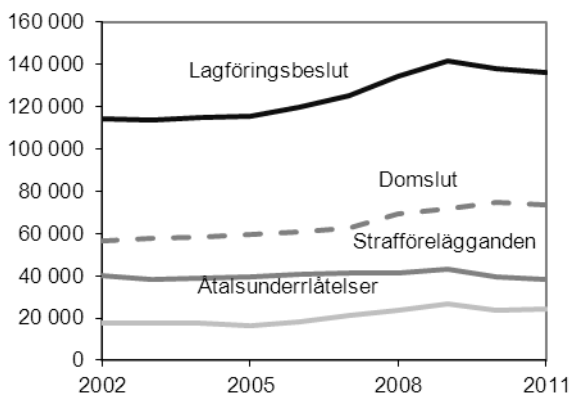
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Samtliga lagföringsbeslut	136 000
	-1 800 (-1 %)

Figur 4.2. Antal lagföringsbeslut, åren 1975–2011.

Under den senaste tioårsperioden har antalet lagföringsbeslut ökat med 21 900 beslut eller 19 procent. Det är framför allt antalet domslut (+16 900 beslut eller +30 procent) och åtalsunderlåtelse (+6 540 beslut eller +37 procent) som har ökat. Antalet strafförelägganden har i stället minskat under samma period med 1 600 beslut eller 4 procent. Därmed är antalet domslut nu uppe på samma nivå som under början av 1990-talet. Antalet åtalsunderlåtelse ökade kraftigt under perioden 2005–2009 med en årlig ökning på mellan 1 930 och 3 160 beslut eller mellan 12 och 17 procent per år.

² Brå-rapport 2008:23.

År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Samtliga lagföringsbeslut	136 000	
	-1 800	(-1 %)
Domslut	73 700	
	- 829	(-1 %)
Strafförelägganden	38 500	
	-1 130	(-3 %)
Åtalsunderlåtelse	24 100	
	+2 800	(+1 %)

Figur 4.3. Antal lagföringsbeslut fördelat på lagföringstyp, åren 2002–2011.

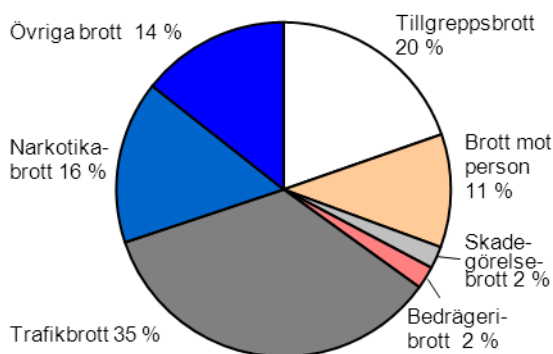
Struktur

Trafikbrott är, sett till huvudbrotten, den enskilt vanligaste brottskategorin i samband med lagföringar. År 2011 avsåg 35 procent av samtliga lagföringsbeslut (gällande huvudbrott) brott mot olika vägtrafikförfattningar. Bland dessa är brott mot trafikbrottslagen den största kategorin (60 procent). Trafikbrottslagen domineras av brotten olovlig körning, rattfylleri och grovt rattfylleri. Trafikbrottens andel av lagföringarna har totalt sett inte förändrats under en tioårsperiod. Däremot har fördelningen inom kategorin förändrats så till vida att antalet brott mot trafikbrottslagen har ökat över tid, medan antalet brott mot övriga vägtrafikförfattningar har minskat. Den minskade andelen övriga vägtrafikbrott är delvis en följd av att flera sådana brott än tidigare kommit att beivras genom föreläggande om ordningsbot.

Tillgreppsbrott är, jämte trafikbrott, en vanlig brottskategori i lagföringar. År 2011 utgjorde de 20 procent av huvudbrotten för samtliga lagföringsbeslut, vilket är samma nivå som året innan. Andelen lagföringsbeslut gällande tillgreppsbrott har varierat mellan 23 och 20 procent under den senaste tioårsperioden. Bland tillgreppsbrotten dominerar brottet snatteri, som sett till huvudbrotten utgjorde 58 procent av tillgreppsbrotten 2011.

Narkotikabrott omfattade 16 procent av alla huvudbrott 2011. Ringa narkotikabrott är vanligast och utgjorde 87 procent av alla narkotikabrott sett till huvudbrottet. Narkotikabrott är liksom trafikbrott ett typiskt spaningsbrott som i stor utsträckning påverkas av polisens resurser och prioriteringar.

Cirka 11 procent av huvudbrotten 2011 rörde *brott mot person* (3–7 kap. BrB). Denna kategori domineras av misshandelsbrott (inklusive grov och synnerligen grov misshandel), som omfattade 63 procent av samtliga lagföringsbeslut i kategorin brott mot person under året.

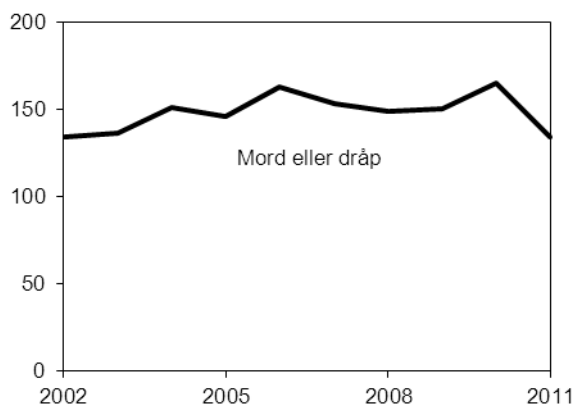

Figur 4.4. Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudbrott, år 2011 (totalt 136 331 personer).

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut avseende våldsbrott, hot m.m.

Mord eller dråp

År 2011 fattades 134 domslut gällande *mord* eller *dråp* (inkluderar försök, förberedelse och stämpling till brott) som huvudbrott. Det är en lägre nivå jämfört med 2010 då 165 domslut om mord eller dråp fattades. Antalet lagföringar gällande mord eller dråp har varierat mellan 134 och 165 beslut sedan år 2002. Antalet lagföringar gällande mord och dråp var lika många 2011 som tio år tidigare, 2002. Dessa två noteringar är därmed de lägsta under tioårsperioden. Mord och dråp är en statistiskt sett liten brottskategori, det är därför naturligt att utvecklingen visar på relativt kraftiga årliga variationer.

År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Mord eller dråp	134
	-31 (-19 %)

Figur 4.5. Antal lagföringsbeslut med mord eller dråp som huvudbrott, åren 2002–2011.

Misshandel

Bland våldsbrotten utgör *misshandel* (inklusive *grov misshandel* och *synnerligen grov misshandel*) den största brottskategorin i lagföringarna. År 2011 fattades 9 400 lagföringsbeslut med misshandel som huvudbrott. Under åren 2002–2005 låg antalet lagföringsbeslut gällande misshandel på en relativt stabil nivå på i genomsnitt 7 800 beslut årligen. Från 2005 skedde en ökning av antalet lagföringar för misshandel. Antalet misshandelsbrott har sedan 2009 åter stabiliserat sig men på en något högre nivå på omkring 9 400 lagföringar per år. År 2011 minskade antalet lagföringar gällande misshandel med 122

beslut eller 1 procent jämfört med föregående år.

Gärningar som misshandel, olaga hot, ofredande med mera kan, när de utgjort ett led i en upprepad kränkning, rubriceras som grov fridskränkning eller grov kvinnofridskränkning. År 2011 fattades 411 lagföringsbeslut med grov fridskränkning eller grov kvinnofridskränkning som huvudbrott. Antalet lagföringar för grov fridskränkning ökade därmed med 42 beslut eller 39 procent mellan år 2010 och 2011. Antalet fall av grov kvinnofridskränkning minskade i stället jämfört med året innan med 25 beslut eller 9 procent.

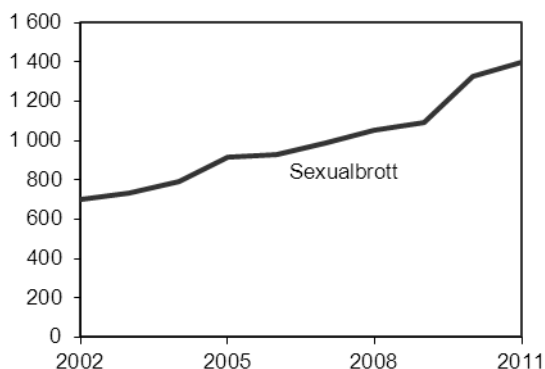
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Misshandel	9 400
	-122 (-1 %)

Figur 4.6. Antal lagföringsbeslut med misshandel som huvudbrott, åren 2002–2011.

Våldtäkt och andra sexualbrott

År 2011 fattades 1 400 lagföringsbeslut gällande sexualbrott. Antalet lagföringsbeslut för sexualbrott har ökat kontinuerligt sedan 2002. Jämfört med år 2010 var ökningen 6 procent eller 74 beslut. Framför allt ökade lagföringar gällande *Köp av sexuell tjänst* med 34 procent eller med 114 beslut. Köp av sexuell tjänst är att betrakta som ett spaningsbrott; vid denna typ av brottslighet är det inte ovanligt att det sker tillfälliga uppgångar till följd av polisens spaningsuppdrag och insatser. Den absolut vanligaste typen av påföljd för detta brott var böter, antingen genom strafföreläggande (301 beslut) eller i domstol (130 domslut). På tio år har ökningen av antalet lagföringsbeslut för olika typer av sexualbrott fördubblats. Det motsvarar en ökning med 696 beslut. Lagföringsutvecklingen gällande sexualbrott under perioden ska ses mot bakgrund av den nya sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft 2005.

År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

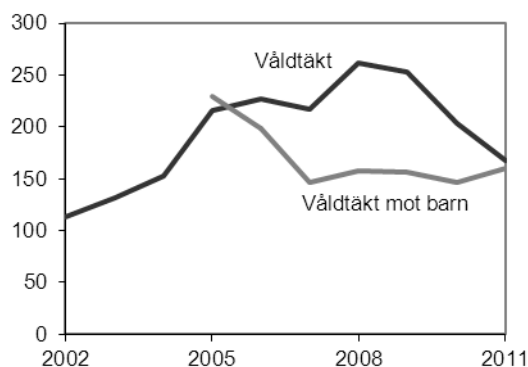
Sexualbrott	1 400
	+74 (+6 %)

Figur 4.7. Antal lagföringsbeslut med sexualbrott som huvudbrott, åren 2002–2011.

Av de 1 400 lagföringarna för sexualbrott 2011 avsåg 168 *våldtäkt* (inklusive *grov våldtäkt*), vilket är en minskning med 36 lagföringar eller 18 procent jämfört med föregående år. Därmed är antalet lagföringar för våldtäkt nere på nästan samma nivå som innan lagändringen 2005. Under perioden 2002–2011 har antalet lagföringsbeslut gällande våldtäkt som huvudbrott ökat med 49 procent. Antalet lagföringsbeslut gällande våldtäkt är förhållandevis lågt, och små antalsmässiga variationer kan leda till stora procentuella skillnader mellan åren. Till exempel kan ökningen mellan åren 2007 och 2008 härledas till att antalet lagföringar gällande våldtäkt ökade med 38 procent i storstads länen, (Stockholms, Malmö och Västra Götalands län), det motsvarar totalt en ökning med 40 lagföringar för våldtäkt. På samma sätt minskade antalet lagföringar för våldtäkt i dessa län med sammanlagt 45 beslut eller 30 procent mellan 2009 och 2010. Den största delen av minskningen mellan åren 2010 och 2011 återfinns i Stockholms län. Här minskade antalet lagföringar för våldtäkt mellan dessa år med 21 beslut.

Ökningen under perioden (2005–2008) kan delvis förklaras av den nya sexualbrottslagstiftningen som trädde i kraft den 1 april 2005. Lagändringen innebar bland annat en utvidgning av bestämmelsen för våldtäkt, och därigenom har en del gärningar som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande kommit att bedömas som våldtäkt. Med den nya lagstiftningen tillkom även en särskild bestämmelse för våldtäkt mot barn (4 §), dessa gärningar ingick tidigare i begreppet våldtäkt. Dessa förändringar försvårar jämförelser över tid av antalet lagföringar när det gäller våldtäkter. År 2011 fattades 160 lagföringsbeslut för våldtäkt mot barn. Det är en ökning med 13 beslut jämfört med föregående år.

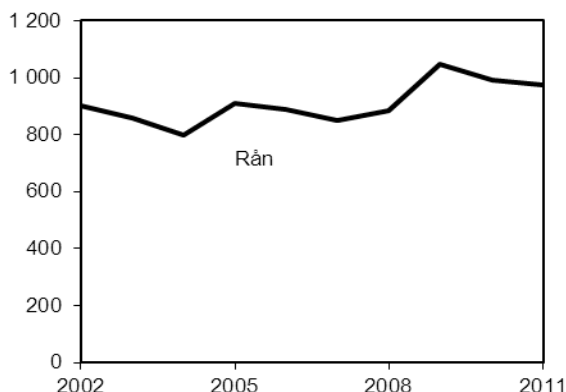
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Våldtäkt	168
	-36 (-18 %)
Våldtäkt mot barn	160
	+13 (+9 %)

Figur 4.8. Antal lagföringsbeslut med våldtäkt respektive våldtäkt mot barn som huvudbrott, åren 2002–2011 respektive åren 2005–2011.

Rån

År 2011 fattades 976 lagföringsbeslut gällande rån (inklusive grovt rån), vilket är en minskning med 1 procent eller 14 beslut jämfört med 2010. Antalet lagföringsbeslut för rån har varierat kring en uppåtgående trend den senaste tioårsperioden. Sedan år 2002 har det årliga antalet ökat med 76 beslut eller 8 procent.

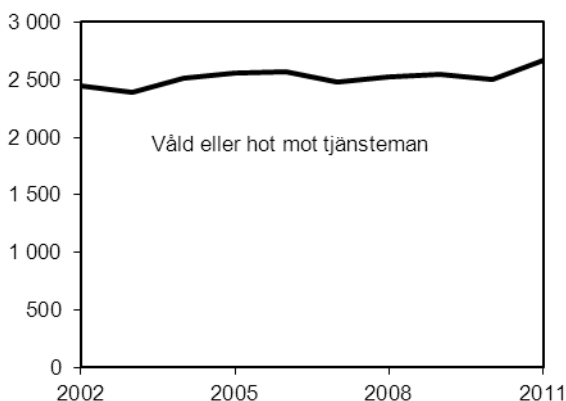
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Rån	976
	-14 (-1 %)

Figur 4.9. Antal lagföringsbeslut med rån som huvudbrott, åren 2002–2011.

Våld eller hot mot tjänsteman

År 2011 uppgick antalet lagföringsbeslut för våld eller hot mot tjänsteman till 2 670. Jämfört med 2010 motsvarar det en ökning med 166 beslut eller 7 procent. Antalet lagföringsbeslut har under den senaste tioårsperioden uppvisat små förändringar. Under perioden 2002–2010 var den genomsnittliga nivån 2 500 lagföringar per år. På tio år har ökningen varit 9 procent varav den största ökningen kan härledas till förändringen av antalet lagföringsbeslut sedan 2010.

År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Våld eller hot mot tjänsteman	2 670
	+166 (+7 %)

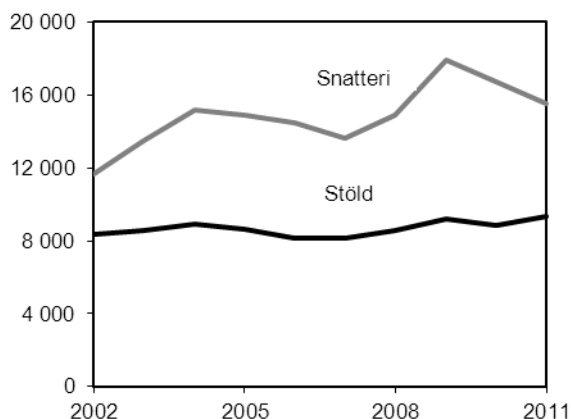
Figur 4.10. Antal lagföringsbeslut med våld eller hot mot tjänsteman som huvudbrott, åren 2002–2011.

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut avseende stöld och andra tillgreppsbrott

Under 2011 fattades 26 800 lagföringsbeslut gällande *stöld och andra tillgreppsbrott*, vilket är en minskning med 774 beslut eller 3 procent jämfört med 2010. År 2002 fattades 23 100 lagföringsbeslut gällande *stöld och andra tillgreppsbrott*. Den kraftigaste ökningen av antalet lagföringsbeslut skedde mellan åren 2007 och 2009, därefter har antalet lagföringar minskat fram till 2011 års nivå.

Stöld och snatteri

Utvecklingen skiljer sig åt mellan olika typer av tillgreppsbrott. År 2011 fattades 9 370 lagföringsbeslut för *stöld* (inklusive *grov stöld*) och 15 500 lagföringsbeslut för *snatteri*. Både antalet lagföringsbeslut för stöld och antalet lagföringsbeslut som gäller snatteri har ökat sedan år 2002; ökningen är 12 procent för stöld och 34 procent för snatteri. I jämförelse med föregående år har lagföringsbesluten för stöld ökat med 6 procent. Lagföringsbesluten för snatteri minskade däremot med 7 procent. Den största minskningen gällande snatteribrotten har skett i åldersgruppen 15–17 år.

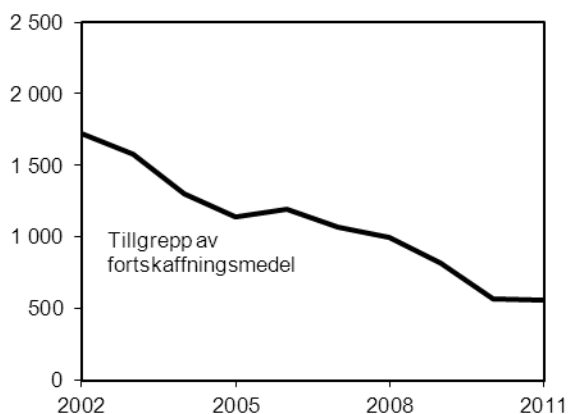
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Stöld	9 370
	+541 (+6 %)
Snatteri	15 534
	-1 220 (-7 %)

Figur 4.11. Antal lagföringsbeslut med stöld eller snatteri som huvudbrott, åren 2002–2011.

Tillgrepp av fortskaffningsmedel

En kontinuerlig nedgång över tid kan konstateras i antalet lagföringsbeslut för *tillgrepp av fortskaffningsmedel*. Antalet lagföringar med tillgrepp av fortskaffningsmedel som huvudbrott uppgick 2011 till 558 beslut, vilket är en minskning med 1 170 beslut eller 68 procent sedan år 2002. Jämfört med föregående år har antalet lagföringsbeslut för tillgrepp av fortskaffningsmedel minskat med 14 beslut eller 2 procent, vilket faller inom mönstret för de tio senaste årens utveckling.

År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

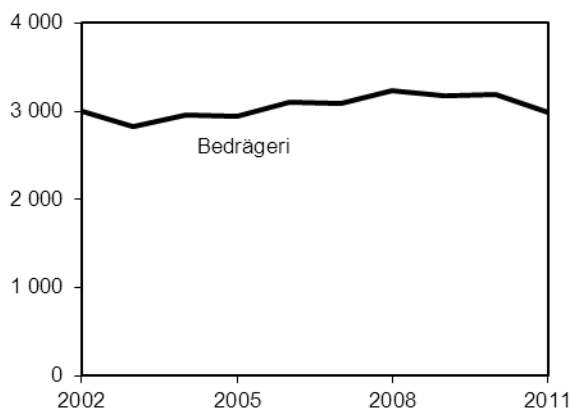
Tillgrepp av fortskaffningsmedel	558
	-14 (-2 %)

Figur 4.12. Antal lagföringsbeslut med tillgrepp av fortskaffningsmedel som huvudbrott, åren 2002–2011.

Utvecklingen av lagföringsbeslut avseende övriga brott

Bedrägeribrott

År 2011 fattades 2 980 lagföringsbeslut för *bedrägeribrott* av olika slag (9 kap.BrB), vilket är något färre än föregående år. Bedrägeribrotten har under den senaste tioårsperioden legat på en nivå kring 3 050 lagföringar per år. Totalt sett har antalet lagföringsbeslut för *olika former av bedrägeribrott* som huvudbrott minskat med 23 beslut eller 1 procent sedan år 2002.

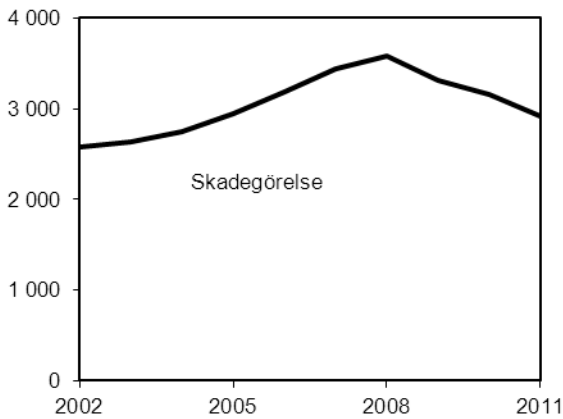
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Bedrägeribrott	2 980
	-206 (-6 %)

Figur 4.13. Antal lagföringsbeslut med bedrägeri som huvudbrott, åren 2002–2011.

Skadegörelsebrott

Antalet lagföringsbeslut där *skadegörelse* är huvudbrott har under tioårsperioden 2002–2011 ökat med 335 beslut eller 13 procent. Mellan åren 2002–2008 var trenden kontinuerligt uppåtgående, de senaste tre åren har antalet lagföringsbeslut dock minskat. År 2011 uppgick antalet lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott till 2 920 beslut, vilket är en minskning med 243 beslut eller 7 procent jämfört med föregående år.

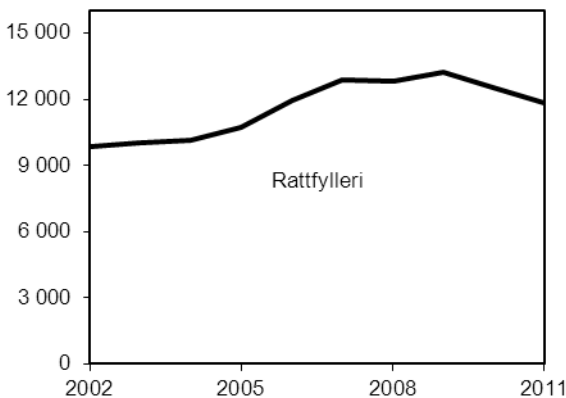
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Skadegörelse	2 920
	-243 (-7 %)

Figur 4.14. Antal lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott, åren 2002–2011.

Rattfylleri

År 2011 uppgick antalet lagföringsbeslut med *rattfylleri* eller *grovt rattfylleri* (exklusive rattfylleri under påverkan av narkotika) som huvudbrott till cirka 11 900 beslut. Det motsvarar en minskning med 661 beslut eller 5 procent jämfört med föregående år. Antalet beslut för rattfylleri eller grovt rattfylleri följde under åren 2002–2009 en uppåtgående trend. Sedan 2009 har dock antalet lagföringar gällande rattfylleri minskat under två år i följd. Under den senaste tioårsperioden har antalet lagföringar ökat med 2 020 beslut eller 21 procent. Utvecklingen av antalet lagföringar rörande trafikbrott som rattfylleri återspeglar till stor del polisens insatser på trafikområdet.

År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

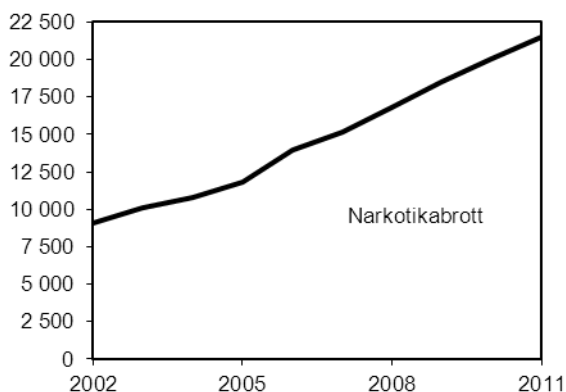
Rattfylleri	11 900
	-661 (-5 %)

Figur 4.15. Antal lagföringsbeslut med rattfylleri (inkl. grovt rattfylleri) som huvudbrott, åren 2002–2011.

Narkotikabrott

År 2011 fattades 21 500 lagföringsbeslut för *brott mot narkotikastrafflagen* som huvudbrott. Det är en ökning med 7 procent eller 1 460 beslut jämfört med året innan. Hela denna ökning kan förklaras av att antalet lagföringar för ringa narkotikabrott ökade med 1 670 beslut eller 10 procent mellan åren 2010 och 2011. Antalet narkotikalagföringar kan till stor del förklaras av förändringar i myndigheters resurser och prioriteringar. Sedan år 2002 har antalet lagföringsbeslut för brott mot narkotikastrafflagen mer än fördubblats, och trenden har varit tydligt uppåtgående. Det är framför allt lagföringar rörande ringa

narkotikabrott som har ökat med 224 procent eller 12 900 beslut på tio år.

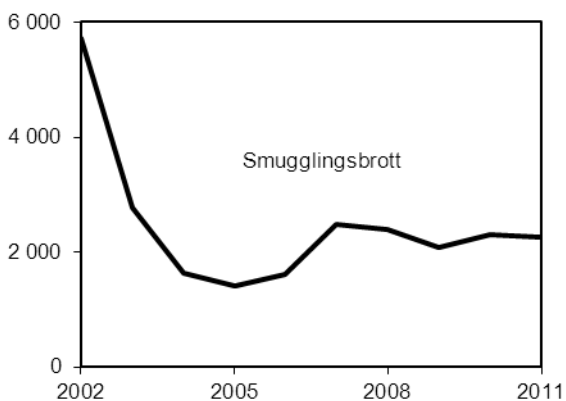
År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Narkotikabrott	21 500
	+1 460 (+7 %)

Figur 4.16. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott, åren 2002–2011.

Smugglingsbrott

Under 2011 fattades 2 270 lagföringsbeslut för *brott mot lagen om straff för smuggling*, vilket är en minskning med 40 beslut eller 2 procent jämfört med föregående år. Tullverksåklagare har möjlighet att antingen utfärda ordningsbots- eller strafförelägganden för ringa tull- och smugglingsbrott. Praxis för användandet av ordningsbot respektive strafförelägganden har dock skiftat över tid, vilket har påverkat lagföringsstatistiken, eftersom ordningsbotsförelägganden redovisas separat och inte ingår i begreppet lagföringsbeslut. Åren 2002–2004 sjönk antalet lagföringar för smugglingsbrott kraftigt, delvis till följd av att man i större utsträckning utfärdade ordningsbot. Sedan 2007 har antalet lagföringsbeslut för smugglingsbrott stabiliserat sig på en nivå på i medel 2 300 lagföringar per år. För att få en fullständig bild av Tullverkets lagförande verksamhet bör man även studera statistiken över ordningsbotsförelägganden.

År 2011 och förändring jämfört med föregående år:

Smugglingsbrott	2 270
	-40 (-2 %)

Figur 4.17. Antal lagföringsbeslut med smugglingsbrott som huvudbrott, åren 2002–2011.

Lagförda brott

Från och med 2004 redovisar statistiken, vid sidan av lagföringsbeslut med huvudbrott, även lagförda brott. Eftersom lagföringsstatistiken har en annan avgränsning och detaljeringsgrad av brotten än brottsstatistiken bör man tänka på att antalet lagförda brott inte kan ställas i direkt relation till antalet anmälda brott. I anmälningsstatistiken redovisas antalet anmälda brott. I statistiken över samtliga lagförda brott redovisas däremot samtliga lagföringsbeslut. En anmälan av ett brott kan därmed resultera i flera lagföringar om flera personer döms för samma brott. Lagförda brott kan i stället jämföras med brottsdeltaganden i statistiken över misstänkta personer.

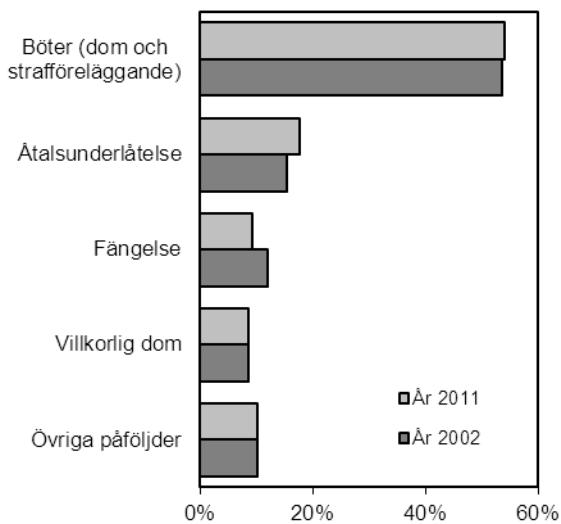
År 2011 lagfördes 243 000 brott, vilket innebär att de cirka 136 000 lagföringsbesluten i snitt avsåg 1,8 brott. Antalet brott per lagföringsbeslut ligger på samma nivå som 2010, då totalt sett 244 000 brott lagfördes, vilket motsvarade i genomsnitt 1,8 brott per lagföringsbeslut. Det genomsnittliga antalet lagförda brott är generellt sett högre för domslut (2,2 brott per domslut) än för åklagarbeslut (1,2 brott per strafföreläggande respektive 1,4 brott per åtalsunderlåtelse). Det genomsnittliga antalet brott per lagföringsbeslut skiljer sig även något mellan lagföringar som rör män (1,8 brott per lagföringsbeslut) respektive kvinnor (1,6 brott per lagföringsbeslut), liksom mellan lagföringar som rör ungdomar i åldern 15–20 år (1,6 brott per lagföringsbeslut) respektive lagföringsbeslut gällande personer 21 år och äldre (1,8 brott per lagföringsbeslut).

Av de 161 000 brott som lagfördes i domstol år 2011 hade 85 procent begåtts under samma år som domslutet (64 000 domslut) eller året innan (71 800 domslut). Hur snabbt ett brott kan lagföras beror på flera olika faktorer och varierar mellan olika brottstyper. Stor betydelse kan tillskrivas brottsutredningens omfattning, som i sin tur beror på brottslighetens karaktär. Andelen lagförda brott som begåtts samma år som, eller året innan, lagföringsbeslutet (det vill säga åren 2010–2011), var jämförelsevis hög för brott mot trafikbrottslagen (92 procent), tillgreppsbrott (92 procent), brott mot narkotikastrafflagen (83 procent), brott mot liv och hälsa (84 procent) samt mot lag om straff för smuggling (82 procent). Till de brott där en mycket liten andel hade lagförts redan samma år eller året efter det att brottet begicks, hör bland annat brott mot borgenärer enligt 11 kap. BrB (5 procent) och brott enligt skattebrottslagen (4 procent) som ofta kräver omfattande brottsutredningar.

Brottsstrukturen för samtliga lagförda brott ser något annorlunda ut än den för huvudbrotten i lagföringarna. Det beror på att lindrigare brott och brott av seriebrottskaraktär tenderar att bli underrepresenterade i redovisningen av huvudbrotten. Till exempel redovisas enbart 20 procent av alla skattebrott och 19 procent av brotten mot lagen om kontaktförbud som huvudbrott. Även de beräkningsprinciper som tillämpas har viss betydelse för underrepresentationen. Skillnader mellan brottsstrukturen för samtliga brott (huvud- och bibrott) och för enbart huvudbrott är dock relativt liten. Brott som får större andel (4 procentenheter) i redovisningen över samtliga lagförda brott jämfört med huvudbrottsredovisningen, är till exempel ringa narkotikabrott, medan bland annat brott mot trafikförordning i stället får en lägre andel (4 procentenheter) jämfört med huvudbrottsredovisningen.

Påföljder

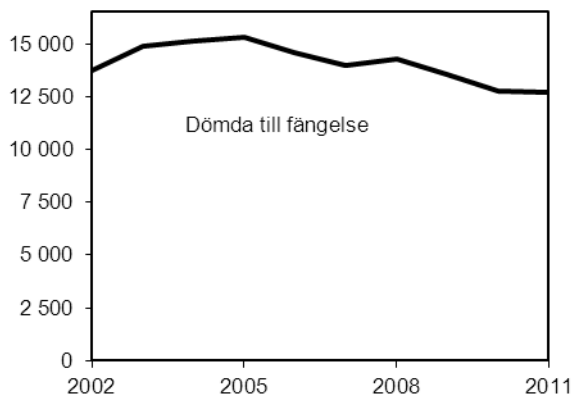
Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att följa utvecklingen av olika påföljder. Två tydliga strukturella förändringar har skett under den senaste tioårsperioden (2002–2011). Andelen domslut med påföljden fängelse har minskat samtidigt som andelen meddelade åtalsunderlåtelse har ökat. År 2011 var fördelningen mellan böter genom strafföreläggande och böter i domslut (52 respektive 48 procent) jämnt fördelad, jämfört med 2002 då det var vanligare att böter gavs i form av strafföreläggande än genom dom (65 respektive 35 procent).

Figur 4.18. Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudpåföljd, åren 2012 (totalt 114 475 beslut) och 2011 (totalt 136 331 beslut).

Påföljder i domslut

År 2011 utgjorde *fängelse* huvudpåföljd i drygt 12 700 domslut. Det är en minskning med 60 domslut eller mindre än 1 procent jämfört med 2010. Antalet domslut där fängelse var huvudpåföljd ökade dock under åren 2002–2005. Från 2005 fram till 2011 har trenden i stället varit nedåtgående.

Figur 4.19. Antal domslut om dom till fängelse, åren 2002–2011.

De vanligaste brotten där fängelse utdöms är brott mot trafikbrottslagen, framför allt grovt rattfylleri, men även olovlig körning (26 procent), tillgreppsbrott, såsom stöld och rån (21 procent), brott mot liv och hälsa, framför allt misshandel (13 procent) samt narkotikabrott (11 procent). Strukturen är relativt oförändrad över tid.

I 293 domslut 2011 var *rättspsykiatrisk vård* huvudpåföljd, varav en majoritet (210 domslut eller 72 procent) avsåg rättspsykiatrisk vård med utskrivningsprövning. Det är i förhållande till 2010 en ökning med 59 domslut eller 25 procent. Antalet domslut med huvudpåföljden rättspsykiatrisk vård har varierat relativt kraftigt sedan år 2002. Få domslut leder till att små förändringar kan visa på stora procentuella variationer mellan åren.

Antalet domar med huvudpåföljden *skyddstillsyn* uppgick 2011 till cirka 7 280 domslut, vilket är en minskning med 19 domslut eller mindre än 1 procent jämfört med 2010. I 996 domslut eller 14 procent av

samtliga domar med skyddstillsyn som huvudpåföljd utdömdes påföljden i kombination med föreskrift om kontraktsvård. I 1 400 domslut eller 19 procent dömdes till skyddstillsyn förenat med samhällstjänst, och i drygt 224 domslut eller knappt 3 procent dömdes till skyddstillsyn, förenat med fängelse. Under tioårsperioden 2002–2011 har antalet domar gällande skyddstillsyn ökat med 621 beslut i domstol eller 9 procent. Trenden har tidigare varit svagt uppåtgående med stora årliga variationer. Bakom ökningen står framför allt fler domar rörande skyddstillsyn med samhällstjänst, som ökat från 1 020 till 1 400 domslut eller 37 procent under de senaste tio åren. Antalet domar gällande skyddstillsyn med föreskrift om kontraktsvård ligger på samma nivå som tio år tidigare. Antalet domar gällande skyddstillsyn i kombination med fängelse har minskat något med 24 domslut eller 10 procent sedan år 2002.

Antalet domar med huvudpåföljden *villkorlig dom* uppgick 2011 till 11 800, vilket är en ökning med 339 domslut eller 3 procent jämfört med året innan. Sedan 2002 har antalet ökat med drygt 1 910 domslut, vilket motsvarar en ökning på 16 procent. Antalet domslut gällande villkorlig dom i kombination med samhällstjänst uppgick i sin tur till 4 750 år 2011, vilket motsvarar 40 procent av samtliga domar med villkorlig dom som huvudpåföljd under året. Påföljden villkorlig dom i kombination med samhällstjänst låg på samma nivå som året innan.

Böter, som erhålls genom domslut eller genom godkänt strafföreläggande (se nedan), är sammantaget den vanligaste påföljden bland samtliga lagföringsbeslut och utgör totalt drygt hälften (54 procent) av det totala antalet lagföringar 2011. År 2011 fattades 35 200 domslut med huvudpåföljd böter. Jämfört med 2010 är det en minskning med 854 domslut eller 2 procent. Under tioårsperioden 2002–2011 har antalet domslut med huvudpåföljden böter ökat med 13 800 domslut eller 39 procent. Trenden var under hela perioden fram till 2009 uppåtgående. Under samma period har andelen bötesdomar ökat från 21 till 26 procent av samtliga lagföringar. Böter förekommer framför allt när det gäller olika former av trafikbrott samt vid ringa narkotikabrott och snatteri. För båda dessa brottskategorier har lagföringsbesluten totalt sett ökat under den senaste tioårsperioden. I 44 procent av alla böteslagföringar (strafföreläggande eller dom) handlar det om brott mot trafikbrottslagen eller trafikförordningen, i 16 procent av fallen gäller lagföringen ringa narkotikabrott och i 12 procent snatteri. Andelen bötespåföljder för kvinnor respektive män är ungefär densamma, 56 procent av påföljderna mot kvinnor är böter och 54 procent av påföljderna mot män består av böter genom antingen strafföreläggande eller dom. Böter (strafföreläggande eller dom) är den vanligaste påföljden i alla åldersgrupper över 17 år och står för 72–52 procent av alla påföljder. Endast för den lägsta åldersgruppen 15–17-åringar är siffran lägre med 31 procent av alla lagföringar. I denna åldersgrupp är i stället åtalsunderlåtelse (37 procent av alla lagföringar hos 15–17-åringar) vanligare än i övriga åldersgrupper.

Sluten ungdomsvård utgör sedan 1999 ett alternativ till fängelse för ungdomar. År 2011 utgjorde sluten ungdomsvård huvudpåföljd i 82 domslut rörande ungdomar 15–20 år. Det kan jämföras med 2010, då tingsrätterna dömdes till sluten ungdomsvård i 87 fall. I genomsnitt dömdes ungdomar till sluten ungdomsvård i åtta månader, vilket var något kortare tid än föregående år. Drygt två tredjedelar (67 procent) av domsluten avsåg rån eller grovt rån, 7 procent rörde olika typer av sexualbrott (BrB 6 kap.) och 5 procent avsåg grov misshandel som huvudbrott.

Den 1 januari 2007 infördes ändringar om ingripande mot och behandling av unga lagöverträdare (se avsnittet *Definitioner och begrepp*). Ändringarna innebar bland annat att tillämpningen av påföljden vård inom socialtjänsten tydligare inriktades på unga med särskilt behov av vård. Avgränsningen synliggjordes genom att påföljden bytte namn till *Ungdomsvård*. Ändringarna innebar samtidigt att ungdomstjänst infördes som en ny fristående påföljd för unga lagöverträdare under 21 år. År 2011 var antalet domslut med ungdomsvård eller ungdomstjänst som huvudpåföljd 1 740 respektive drygt 2 440. Antalet domslut rörande ungdomstjänst som huvudpåföljd minskade med 372 domslut eller 15 procent, medan antalet domslut rörande ungdomsvård i princip var oförändrat jämfört med 2010 (med en minskning på 4 domslut eller mindre än 1 procent).

Lagföringar genom åklagarbeslut

År 2011 meddelade åklagarna 24 100 *åtalsunderlåtelse*, vilket är en ökning med 157 beslut eller 1 procent

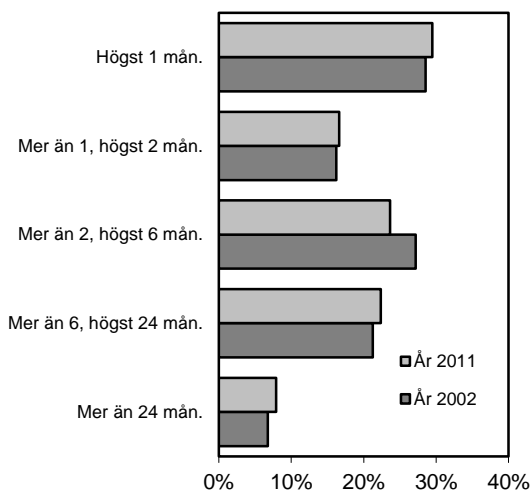
jämfört med år 2010. Under tioårsperioden 2002–2011 har antalet meddelade *åtalsunderlåtelse* ökat med 6 540 beslut, vilket motsvarar en ökning med 27 procent.

Antalet utfärdade och godkända *strafförelägganden* uppgick 2011 till 38 500 beslut, en minskning med 1 130 beslut eller 3 procent jämfört med föregående år. År 2011 godkändes 2 240 strafförelägganden med huvudpåföljden villkorlig dom, vilket motsvarar 6 procent av samtliga godkända strafförelägganden. I början av tioårsperioden kan man se en kraftig nedgång av antalet strafförelägganden, detta ska ses mot bakgrund av utvidgningen av ordningsbottsinstitutet år 2000. Efter denna nedgång följde sedan en period med en uppåtgående trend under åren 2003–2009, med vissa årliga variationer. År 2009 uppgick antalet strafförelägganden till 43 000, och har därefter minskat för varje år.

Fängelsetidens längd

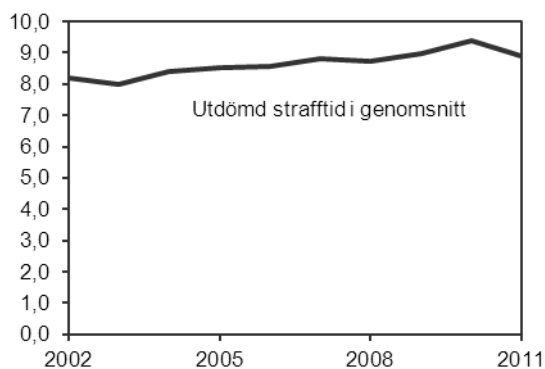
Bland samtliga domslut med påföljden fängelse år 2011 (inkluderat skyddstillsyn med fängelse samt dom enligt 34 kap. 1 § 1 p. brottsbalken, avseende fängelse) dömdes i 70 procent av fallen till ett kortare fängelsestraff på *högst 6 månader*. År 2011 dömdes därmed 46 procent till ett straff på *högst 2 månader* och 24 procent till ett straff på *över 2 till högst 6 månader*. I närmare en fjärdedel av domsluten eller 22 procent utdömdes fängelsestraff på *över 6 månader till högst 2 år* och omkring 8 procent till fängelsestraff på över 2 år. Det totala antalet fängelsedomar minskade med 24 beslut jämfört med 2010.

Antalet fängelsedomar har ökat jämfört med år 2010 i de kortare intervallen *högst 1 månad, mer än 1 månad–högst 2 månader* och *mer än 2 månader–högst 6 månader* med sammanlagt 151 beslut eller 2 procent. För utdömda strafftider på *mer än 6 månader till mer än 48 månader* minskade antalet med sammanlagt 175 domslut eller 4 procent jämfört med föregående år. Totalt sett har antalet kortare fängelsestraff (upp till och med 6 månader) minskat sedan 2002 med 1 090 beslut eller 11 procent samtidigt som antalet längre fängelsestraff (över 6 månader) endast har minskat med 26 beslut eller 7 procent under samma tid. Det har gjort att det skett en andelsförskjutning från de medellånga straffen på mellan 2 och 6 månader mot strafftider på mer än 6 månader.

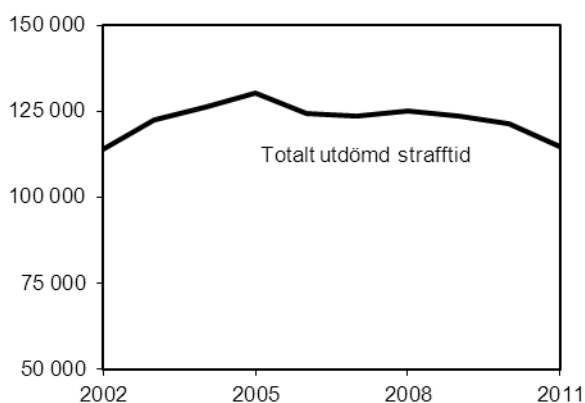
Figur 4.20. Andel (procent) domslut om fängelse efter fängelsetidens längd, åren 2002 (totalt 14 038 domar) och 2011 (totalt 12 919 domar).

Den genomsnittliga strafftiden har minskat från 9,4 månader 2010 till 8,9 månader 2011. Sett till den senaste tioårsperioden 2002–2011, har den genomsnittligt utdömda strafftiden ökat från 8,2 månader till 8,9 månader. Ökningen kan i huvudsak förklaras av införandet av alternativa påföljder till de kortare fängelsestraffen och en ökning av antalet dömda till längre strafftider (till exempel för grovt narkotikabrott).

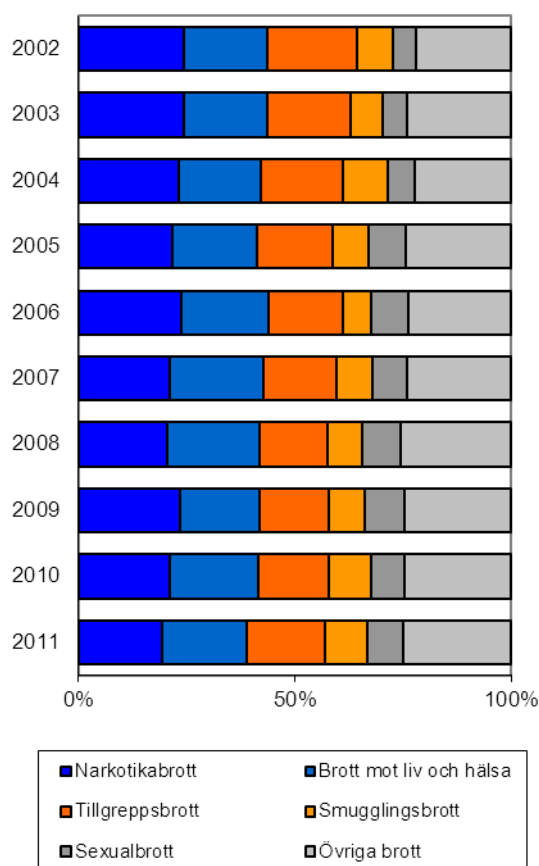
Figur 4.21. Genomsnittligt utdömd fängelsestid i månader (exklusive livstidsdömda), åren 2002–2011.

Den totala utdömda strafftiden (straffmassan) 2011 låg på ungefär samma nivå som den gjorde 2002, från 114 000 månader till nästan 115 000 månader. Ökningen skedde fram till år 2005 för att sedan gå ned mellan åren 2005 och 2006. Den totalt utdömda strafftiden har därefter legat relativt stabilt med en svag minskning sedan 2008 fram till 2011.

Figur 4.22. Den totala utdömda strafftiden i månader (exklusive livstidsdömda), åren 2002–2011.

Straffmassan, det vill säga det totala antalet utdömda månader under ett år, är sett till huvudbrotten störst för brottskategorierna *narkotikabrott* (19 procent), i synnerhet grovt narkotikabrott, *brott mot liv och hälsa* (19 procent), framför allt misshandel och *tillgreppsbrott* (18 procent) som olika former av stöld och rån. Även *smugglingsbrott* (10 procent), framför allt narkotikasmuggling, och *sexualbrott* (8 procent), främst olika former av våldtäkt, står för höga andelar av den totala straffmassan. Narkotikabrottens och tillgreppsbrottens andel av straffmassan har sjunkit sedan 2002. Straffmassan vad gäller smugglingsbrott och sexualbrott har ökat jämfört med 2002. För sexualbrotten innebär det en ökning från 6 060 månader till 9 610 månader 2011 vilket motsvarar en ökning med 37 procent.

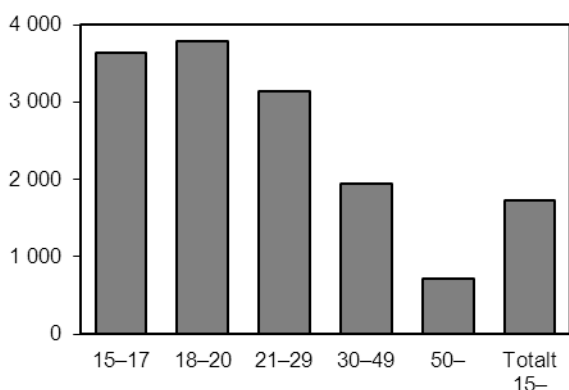
Figur 4.23. Den totala utdömda straffmassan fördelat på de andelsmässigt vanligaste brottskategorierna (exklusive livstidsdömda), åren 2002–2011.

Ålder och kön

Lagföringsstatistiken ger en bild av hur brottsligheten fördelar sig över de lagförda personernas ålder och kön. I statistiken redovisas antalet lagföringsbeslut och inte antalet individer. En person kan lagföras för flera brott under ett år. En person som lagförs vid flera tillfällen under ett år kan därmed även redovisas i fler än en åldersgrupp i lagföringsstatistiken för ett givet år.

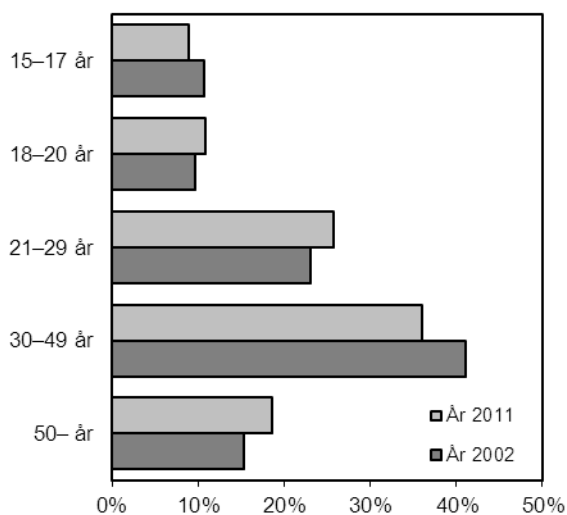
Ålder

Straffbarhetsåldern är 15 år, vilket innebär att påföljd inte får dömas ut för brott om gärningspersonen var under 15 år när brottet begicks. År 2011 fattades 27 000 lagföringsbeslut gällande ungdomar i åldrarna 15–20 år. Jämfört med 2010 är det en minskning med 1 970 beslut eller 7 procent. Lagföringsbeslut mot ungdomar utgör 20 procent av samtliga lagföringsbeslut, medan ungdomar i åldern 15–20 år utgör endast 9 procent av den straffbara befolkningen. Det innebär att antalet lagföringsbeslut i relation till medelfolkmängden är större i de yngre åldersgrupperna (15–17 år respektive 18–20 år) än i de äldre.

Figur 4.25. Antal lagföringsbeslut per 100 000 av medelbefolkningen i respektive åldersgrupp, år 2011.

Ungdomarnas andel av samtliga lagföringsbeslut är 1 procentenhet lägre än år 2002, då de lagförda ungdomarna i åldern 15–20 år utgjorde drygt 20 procent. Andelen av grupperna 15–17 år respektive 30–49 år har minskat jämfört med 2002 med 2 respektive 5 procentenheter. Samtidigt som andelen av grupperna 21–29 år och 50 och äldre har ökat med 3 procentenheter vardera.

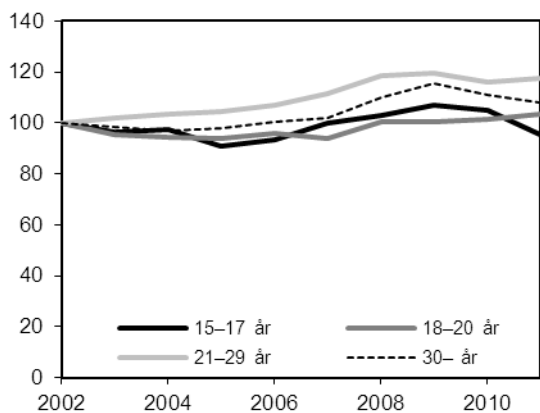
Förändring 2011 jämfört med 2002:

15-17 år	-2 procentenhet
18-20 år	+1 procentenhet
21-29 år	+3 procentenheter
30-49 år	-5 procentenheter
50- år	+3 procentenheter

Figur 4.26. Andel (procent) lagföringsbeslut efter ålder, åren 2002 (totalt 114 475 lagföringsbeslut) och 2011 (totalt 136 331 lagföringsbeslut).

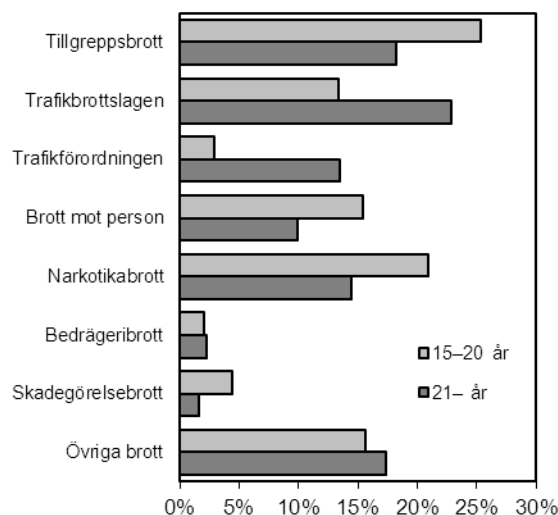
Sedan år 2002 har antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden ökat mer eller mindre i samtliga åldersgrupper över 18 år. För den yngsta åldersgruppen har antalet lagföringsbeslut per 100 000

av medelfolkmängden i stället minskat. Vid tolkning av utvecklingen bör man tänka på att brottsstrukturen skiljer sig åt för olika åldersgrupper och att upptäcktsrisken och andra faktorer som har betydelse för lagföringen varierar för olika typer av brott. Sammantaget innebär det att utvecklingen i statistiken bland annat påverkas av att upptäcktsrisken för olika åldersgrupper kan ha förändrats över tid.

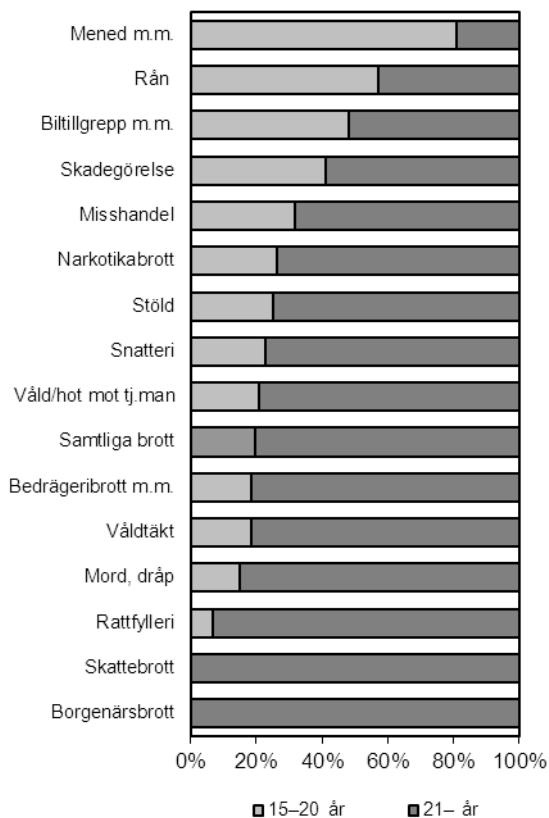
Figur 4.27. Index över antalet lagföringar för brott, efter ålder, per 100 000 i medelbefolkningen, åren 2002–2011 (2002=100).

De antalsmässigt vanligaste huvudbrott som ungdomar lagfördes för år 2011 var olika tillgrepsbrott, framför allt snatteri och stöld. Vart fjärde lagföringsbeslut rörande ungdomar (25 procent) 2011 avsåg någon form av tillgrepsbrott (sett till huvudbrottet). Det kan jämföras med 18 procent av lagföringsbesluten mot vuxna personer (21 år och äldre). Andra vanliga lagföringsbeslut mot ungdomar rörde narkotikabrott (21 procent) och brott mot person (15 procent).

Figur 4.28. Andel (procent) lagföringar för personer 15–20 år (totalt 26 997 beslut) respektive 21 år och äldre (totalt 109 332 beslut), efter brott, år 2011.

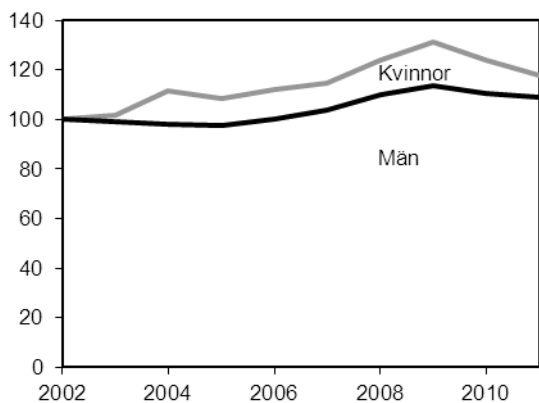
Ungdomar stod för en förhållandevis stor andel av lagföringsbeslut som innehöll olika typer av brott mot brottsbalkens kapitel 15, (såsom till exempel missbruk av urkund) samt lagföringsbeslut där rån var huvudbrott. År 2011 stod de lagförda 15–20-åringarna för 81 respektive 58 procent av samtliga lagföringsbeslut avseende dessa huvudbrott. De vuxna lagförda personerna (21 år och äldre) stod för en större andel av lagföringarna där till exempel skatte- och borgenärsbrott samt rattfylleri utgjorde huvudbrott (mellan 100 och 93 procent).

Figur 4.29. Andel (procent) lagföringsbeslut efter ålder och brottstyp, år 2011.

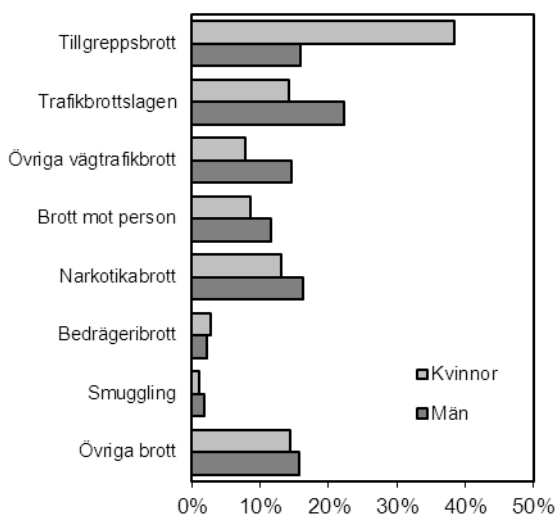
Kön

Majoriteten av samtliga lagföringsbeslut avser män. År 2011 uppgick antalet lagföringsbeslut gällande män till drygt 113 000 beslut, vilket är 83 procent av samtliga lagföringsbeslut. Lagföringsbeslut gällande kvinnor uppgick därmed till 23 000 beslut eller 17 procent under året. Under den senaste tioårsperioden har andelen lagföringsbeslut gällande kvinnor ökat gradvis från 2002 fram till 2009 då andelen lagförda kvinnor uppgick till 18 procent. Andelen lagförda kvinnor har därmed minskat med en procentenhet sedan 2009.

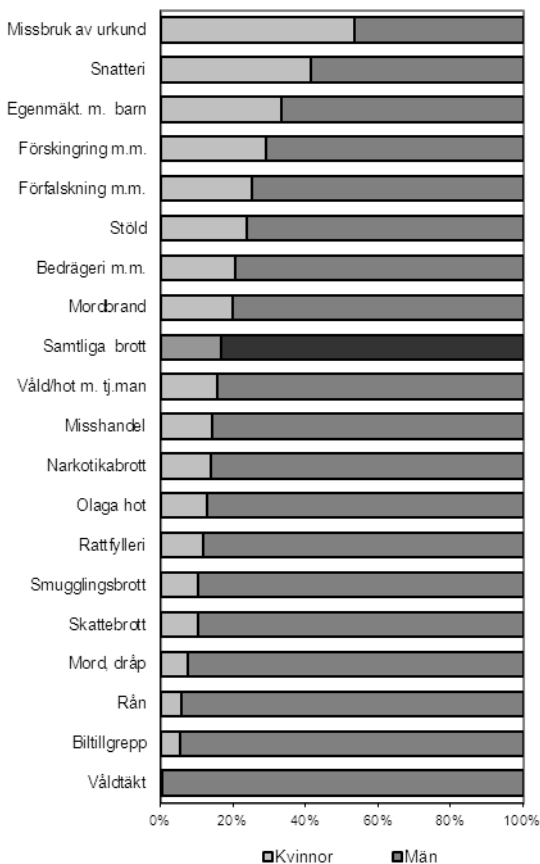
Figur 4.30. Index över antalet lagföringar mot män respektive kvinnor per 100 000 i medelfolkmängden (straffmyndiga personer), åren 2002–2011 (2002=100).

De vanligaste huvudbrotten sett till *antalet* lagföringar bland kvinnor respektive män är tillgreppsbrott respektive brott mot trafikbrottslagen. Brott mot trafikbrottslagen är betydligt vanligare som huvudbrott bland lagföringsbeslut som rör män (22 procent) än kvinnor (14 procent). Lagföringsbesluten som rör män är mer spridda på flera olika brottstyper, medan kvinnors lagföringsbeslut är mer koncentrerade till ett fåtal brottstyper.

Figur 4.31. Andel (procent) lagföringar mot kvinnor (totalt 22 997 beslut) respektive mot män (totalt 113 334 beslut) för brott, efter huvudbrott, år 2011.

Om man i stället ser till de brottstyper där *andelen* lagföringsbeslut bland män respektive kvinnor av samtliga lagföringar är hög, framträder en något annorlunda bild. Kvinnornas andel av lagföringsbesluten är förhållandevis stor när huvudbrotten är till exempel missbruk av urkund och snatteri. Kvinnornas andel var i dessa lagföringsbeslut 54 respektive 42 procent år 2011. Männen däremot står för en större andel av lagföringsbesluten framför allt när huvudbrottet är sexualbrott (till exempel våldtäkt), tillgrepp av forskaffningsmedel samt rån (inkl. grovt rån). Minst 94 procent av samtliga lagföringsbeslut för dessa brottstyper år 2011 gällde män.

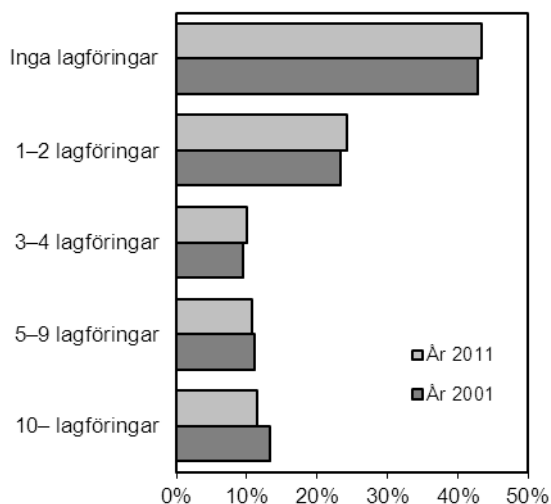

Figur 4.32. Andel (procent) lagföringsbeslut efter kön och brottstyp, år 2011.

Tidigare lagföringar

Av lagföringsbesluten år 2011 avsåg 43 procent eller 59 200 beslut *tidigare ostraffade personer*, sett till de närmaste tio åren före den aktuella lagföringen. Omkring 24 procent (33 100 beslut) avsåg personer som tidigare hade lagförts *1 och 2 gånger*, medan 11 procent (15 600 beslut) avsåg personer som lagförts *10 eller fler gånger* under den närmast föregående tioårsperioden. Mellan åren 2002 och 2011 har andelen lagföringsbeslut som rör personer som lagförts 1–2 gånger respektive 3–4 gånger ökat samtidigt som andelen lagföringsbeslut mot personer som tidigare är lagförda 10 eller fler gånger har minskat.

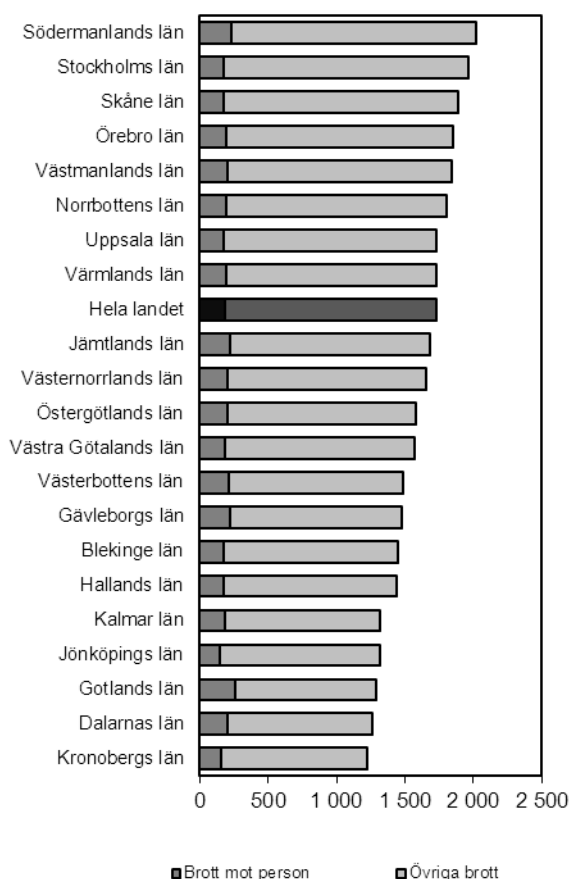

Figur 4.24. Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter antal lagföringar de närmast föregående 10 åren, åren 2002 (totalt 114 475 lagföringsbeslut) och 2011 (totalt 136 331 lagföringsbeslut).

Regionala variationer

År 2011 fattades i genomsnitt 1 730 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden. I förhållande till folkmängden hade *Södermanlands län* det största antalet lagföringsbeslut med 2 020 lagföringar per 100 000 invånare. Sedan följde *Stockholms län* och *Skåne län*. I dessa tre län fattades år 2011 mellan 1 970 och 1 890 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden. Ytterligare fem län som låg över riksgenomsnittet var *Örebro*, *Västmanlands*, *Norrbottnens*, *Uppsala* och *Värmlands län*. I dessa län uppgick antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden till mellan 1 850 och 1 730 beslut. Lägst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden hade *Kronobergs*, *Dalarnas* och *Gottlands län*, med 1 220–1 290 lagföringsbeslut per 100 000 invånare år 2011.

Jämfört med föregående år står *Västernorrlands* och *Jämtlands län* för de största ökningarna sett till antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare. I dessa två län ökade antalet lagföringsbeslut relaterat till medelfolkmängden med 16 respektive 5 procent. *Blekinge län* visade upp den största minskningen av antalet lagföringsbeslut i förhållande till 100 000 av medelfolkmängden med en minskning på 15 procent. I *Västmanlands* och *Norrbottnens län* var minskningen 9 procent. Övriga län visade upp förändringar på mindre än 9 procent jämför med året innan.

Figur 4.33. Antal lagföringsbeslut för brott mot person och övriga brott, per 100 000 av den straffmyndiga medelfolkmängden i länen, år 2011.

De regionala skillnaderna i antalet lagföringar varierar beroende på vilken lagförd brottslighet som avses. I lagföringar för *tillgreppsbrott* återfanns det största totala antalet i *Stockholms län* (7 770 lagföringsbeslut) *Västra Götalands län* (4 410 lagföringsbeslut) och *Skåne län* (4 190 lagföringsbeslut) år 2011. *Stockholms* och *Skåne län* hade även flest lagföringsbeslut för tillgreppsbrott när antalet beräknas per 100 000 invånare, (454 respektive 402 lagföringsbeslut per 100 000 invånare). När det gäller brott mot person hade samtliga tre storstadsregioner, *Stockholms*, *Västra Götalands* och *Skåne län*, det största antalet lagföringsbeslut med 3 050, 2 520 respektive 1 870 lagföringsbeslut (motsvarande mellan 190 och 178 lagföringsbeslut per 100 000 invånare) Resultaten ska tolkas mot bakgrund av att de tre storstadsregionerna tillsammans hade en straffmyndig befolkning på över 4 000 000 invånare år 2011. Ser man i stället till antalet lagföringsbeslut i förhållande till 100 000 straffmyndiga personer i länen hamnar *Gotlands* och *Södermanlands län* högst med 258 respektive 233 lagföringsbeslut per 100 000 invånare för brott mot person. Det bör nämnas att en person oftast lagförs i den region där brottet har begåtts, men kan vara bosatt i en annan del av landet.

Statistikens innehåll

Lagförda personer

Med lagförda personer avses enskilda individer som lagförts under året. I tabellerna 470 och 471 finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång oavsett hur många lagföringsbeslut denne erhållit under året. Denna redovisning kallas i tabellerna för lagförda personer. I tidigare års publikationer motsvaras detta av begreppet lagförda personer, nettoredovisat.

Lagföringsbeslut

I statistiken över lagförda personer redovisas de personer som av domstol eller åklagare bedömts vara

skyldiga till brott. Statistiken omfattar beslut om fällande domar i tingsrätt och åklagarbeslut (utfärdade strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse). Även ordningsbot, som utfärdas av polis eller tull, är en typ av lagföring. Denna uppgift ingår dock inte i begreppen lagförda personer, lagföringsbeslut eller lagförda brott (se nedan).

När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En och samma person kan dock lagföras vid flera tillfällen under ett år, och han eller hon räknas då flera gånger i statistiken över lagföringsbeslut. Statistiken redovisar därmed det totala antalet lagföringsbeslut som en enskild person erhållit under ett år. Begreppet lagföringsbeslut (lagföringar) benämns i tidigare års publikationer som lagförda personer, bruttoredoisat.

Med *domslut* (dom) avses en fällande dom i tingsrätt mot en person. Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. Ingen hänsyn tas i statistiken till eventuella ändringar i högre rättsinstans.

Med *åtalsunderlåtelse* avses beslut av åklagare att inte väcka åtal trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt står åtalad för flera brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare påverkan på straffpåföljden eller att personen är ung och brottet lindrigt.

Med *strafföreläggande* avses böter som utfärdas av åklagare. Från och med 1997 kan även villkorlig dom enskilt eller i kombination med böter utfärdas. Strafföreläggande kan endast utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. Endast strafförelägganden som godkänts av den förelagde ingår i redovisningen.

Ordningsbot är en typ av böter som utfärdas av polisen eller tullen. Förelägganden om ordningsbot rapporteras utan personuppgifter till Brå och redovisas därför separat i statistiken. Statistiken omfattar vidare enbart ordningsbotsförelägganden från polisen som godkänts av den bötfällda personen. Statistiken ger en allmän beskrivning av lagföringarnas fördelning efter huvudbrott, huvudpåföljd, fängelse tidens längd och den regionala fördelningen av lagföringarna. De lagförda personerna redovisas efter antal tidigare lagföringar, ålder och kön samt huvudbrott och huvudpåföljd i lagföringen.

Lagförda brott

I varje lagföringsbeslut ingår ett eller flera lagförda brott. Samtliga lagförda brott redovisas i statistiken över lagförda brott. Då statistiken bygger på lagföringsbeslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Denna redovisning motsvaras närmast av statistiken över brottsdeltaganden i brottsstatistiken.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samtliga rikstäckande författningar, såväl balkbrott (brottsbalken, miljöbalken m.m.) som brott mot specialstraffrättsliga författningar. I lagföringsstatistiken ingår därmed även brott som inte redovisas i statistiken över anmälda brott. Det är i huvudsak fråga om vägtrafikbrott och andra lindriga bötesbrott. Försök, förberedelse, anstiftan och stämpling av brott redovisas som fullbordade brott under respektive brott.

Brottsredovisningen utgår från det strafflagrum (författning, kapitel, paragraf, stycke, punkt) som angivits på domslutet, det utfärdade strafföreläggandet eller den meddelade åtalsunderlåtelser. Klassificeringen av brott grundar sig således helt på den gällande lagstiftningen. Uppgifter om omständigheter kring brottet, till exempel offrets kön eller relation till gärningspersonen ingår därför inte i redovisningen, till skillnad från brottsstatistiken. De brottstyper som presenteras i denna rapport är ett urval av samtliga lagrum.

Fullständig statistik finns tillgänglig hos Brå.

En person kan i ett och samma beslut dömas för flera brott. För huvuddelen av dessa fall utdöms en gemensam påföljd för samtliga brott. Men i vissa fall dömer domstolen ut en påföljd för ett brott och en annan påföljd för den övriga brottsligheten i domen. För att man i statistiken på ett enkelt sätt ska kunna redovisa vilka påföljder som följer på olika brott, tillämpas en så kallad huvudbrotts- och huvudpåföljdsprincip. Denna princip innebär att endast det grövsta brottet (sett till straffskalan) och den mest ingripande påföljden redovisas i statistiken (se avsnittet *Definitioner och begrepp*).

Regional fördelning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisas för hela landet och efter län. Indelningen efter län bygger på den geografiska placeringen av den tingsrätt eller åklagarmyndighet som har tagit beslutet om lagföring. Huvudregeln är att ett mål tas upp vid den tingsrätt eller åklagarmyndighet som finns i det

område där brottet är begånget. Statistik indelad efter åklagarmyndighet och tingsrätt redovisas inte i denna rapport, men finns tillgänglig hos Brå.

Insamling och bearbetning

Registreringen vid åklagarkamrarna och domstolarna utgör underlaget för statistiken över personer lagförda för brott.

Uppgifter om domar samlas in av Rikspolisstyrelsen (RPS) via domstolarnas ärendehanteringssystem (Vera). Materialet sänds till Brå veckovis på elektronisk väg. Uppgifter om strafförelägganden och åtalsunderlåtelse samlas in från Åklagarmyndigheten (ÅM) via åklagarväsendets system för strafförelägganden respektive åtalsunderlåtelse (Cåbra). Materialet skickas på elektronisk väg till Brå dagligen.

Hos Brå görs olika kontroller, kompletteringar och rättningar av materialet innan uppgifterna sammanställs till statistik.

Jämförelser över tid

Statistik över personer lagförda för brott har förts sedan 1830-talet. Åtskilliga förändringar inom rättsväsendet har skett under åren. Nedan följer en sammanställning av några förändringar inom rättsväsendet och av statistikrutiner sedan år 1987 som i högre eller lägre grad har påverkat statistiken över personer lagförda för brott. Denna redogörelse gör dock inga anspråk på att vara uttömmande, utan det finns flera andra faktorer som påverkar jämförbarheten och tolkningen av statistiken. Vissa faktorer beskrivs i kapitlet *Läsanvisningar* och teckenförklaringar till tabellerna i rapporten *Kriminalstatistik 2010*.

Under 2011 infördes ett nytt mer strukturerat sätt att redovisa juridisk information, JIF. JIF är ett led i utvecklingsarbetet inom Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) och kommer från och med 2013 att implementeras i samtliga de system inom rättsväsendet som levererar statistikuppgifter till Brå. På sikt och i takt med att JIF används i hela rättsväsendet kommer Brå att utveckla statistiken så att den nya mer detaljerade informationen kan användas i redovisningen av statistik. Till exempel kommer det att bli möjligt att särredovisa fullbordade brott och försöksbrott.

I november 2011 började lagföringsinformation skickas i detta nya format från åklagarkamrarna (strafförelägganden och åtalsunderlåtelse). För att kunna ta emot informationen i det nya formatet har Brå infört kopplingar mellan JIF och Brå:s befintliga statistiksystem. Eftersom införandet skedde i slutet av år 2011 och enbart för strafförelägganden och åtalsunderlåtelse antas ha en marginell påverkan på statistiken för 2011.

I samband med produktionen av 2010 års statistik har ett antal nya tidsserietabeller tagits fram. Dessa finns till nedladdning på Brå:s webbplats www.bra.se.

I de fall både dagsböter och penningbot har dömts ut för ett antal brott i samma dom och det utifrån domen inte går att skilja på vilken påföljd som hör till vilket brott har detta, från och med 2010 års lagföringsstatistik, lösts genom att penningboten kopplas slumpmässigt till ett av de brott i lagföringen som har penningbot i straffskalan. Förändringen kan ha viss påverkan på tabeller som redovisar bötespåföljd (framför allt tabellerna 500, 500B och 500C).

Inför 2010 års produktion har en korrigerig gjorts av tabellerna 500, 500B och 500C. Tidigare har tabellerna inte redovisat bipåföljder i de fall både dagsböter och penningböter utdömts i samma lagföring. Från och med 2010 års statistik redovisas även bipåföljden i dessa fall. Bortfallet har under tidigare år varit marginellt varför ingen korrigerig bakåt i tiden har gjorts.

Inför 2010 års produktion genomförde Brå en översyn av straffskalor i statistiksystemet. En del förändringar i straffskalor i statistiksystemet har gjorts men påverkan på huvudbrottsbestämningen antas vara marginell.

I 2009 års statistik byttes termen lagförda personer (brutto) och lagförda personer (netto) mot lagföringsbeslut och lagförda personer. Detta har ingen påverkan på jämförbarheten. Däremot är dessa termen mer pedagogiska och gör statistiken mer lättförståelig.

I samband med produktionen av lagföringsstatistiken 2009 redovisades flertalet tabeller uppdelade efter kön. Det innebär att de flesta tabeller nu redovisas både för samtliga personer och för lagförda kvinnor

respektive lagförda män. År 2009 omarbetades tabeller över lagföringar fördelat på åklagarkammare respektive tingsrätter. Detta gjordes för att underlätta jämförelser mellan olika åklagarkammare respektive tingsrätter. Tabellerna finns till nedladdning på brå:s webbplats www.bra.se.

Uppgifter till lagföringsstatistiken inkommer löpande till Brå från Åklagarmyndigheten och domstolarna. Det kan i överföringen och hanteringen av uppgifter ta en viss tid från att ett beslut fattas till dess att det kommer till Brå. Det skapar en viss eftersläpning. Lagföringar som beslutas sent under året inkommer först under nästkommande år. Tidigare år har statistiken producerats vid en viss tid och när tabellerna har kontrollerats har en markering gjorts som visar vilka beslut som tillhör populationen. Från och med 2009 års statistik har i stället fastslagits att de beslut gällande föregående år som har inkommit före den 31 mars följande år ska ingå i lagföringsstatistiken för föregående år. Denna ändring av rutinerna kommer endast att ha en marginell påverkan på statistiken.

Under tidigare år har livstidsdömda inkluderats när medelstrafftiden för fängelsedömda har beräknats. Livstidsdömda fick då ett värde på tio år. Från och med 2009 har livstidsdömda tagits bort vid beräkningen av medelstrafftiden. Anledningen till denna förändring är att livstidsdomen i praktiken innebär en betydligt längre tid än tio år; däremot är det svårt att säga hur lång medelstrafftiden för en livstidsdom är, då detta kan variera kraftigt från år till år. Vid jämförelse av medelstrafftiden när det gäller fängelsedomar för samtliga brott har detta endast en marginell betydelse. Däremot påverkas jämförelsemöjligheten då det gäller morddömda eftersom majoriteten av alla livstidsdömda återfinns inom denna population.

Ett antal tabeller har från och med 2009 års statistik fått en lägre detaljeringsgrad när det gäller brottsredovisningen än tidigare. Det berör framför allt tabeller för beslut om slutna ungdomsvård. Anledningen till denna förändring är främst att öka sekretessen för de personer det gäller eftersom det handlar om tabeller med många låga tal där det finns risk för att enskilda individer kan bli utpekade. Förändringen kan i vissa fall leda till att jämförelsen över år kan bli sämre.

Under år 2007 införde Åklagarmyndigheten ett nytt ärendesystem (Cåbra) som ersatte åklagarnas tidigare ärendesystem (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari 2007 och skedde successivt i olika åklagarkammare fram till juni 2007. Syftet med omläggningen var att ytterligare effektivisera åklagarverksamheten. Uppgifter från både de gamla systemen och det nya systemet ligger till grund för statistiken över lagförda personer. Denna systemomläggning kan ha påverkat statistiken över lagföringsbeslut år 2007 och därmed jämförbarheten med tidigare år. Analyser av statistiken samt de tester som genomförts under hela införandefasen tyder dock på att systemomläggningen generellt sett endast kan ha haft en marginell påverkan på statistiken. (Mer utförlig information om statistikomläggningen kan beställas från enheten för rättsstatistik på Brå.)

Den 1 januari 2007 infördes ändringar i reglerna om ingripande mot och behandling av unga lagöverträdare. Syftet med dessa ändringar var att vidareutveckla och förbättra påföljdssystemet för unga i åldern 15–21 år som gjort sig skyldiga till brott. Ändringarna innebar bland annat att tillämpningen av påföljden vård inom socialtjänsten tydligare inriktas på unga med särskilt behov av vård. Denna avgränsning synliggjordes genom att påföljden bytte beteckning till *Ungdomsvård*. Ändringarna innebar samtidigt att *Ungdomstjänst* infördes som en ny fristående påföljd för unga lagöverträdare under 21 år. Påföljden, som liksom tidigare avser oavlönat arbete samt annan särskild ordnad verksamhet i lägst 20 och högst 150 timmar, får endast dömas ut om den unge godkänner påföljden och det saknas grund för att döma till ungdomsvård. Syftet är att påföljden ungdomstjänst ska kunna ersätta högre bötesstraff, kortare frihetsberövanden och, när det är lämpligt, ungdomsvård. I valet mellan böter och ungdomstjänst ska det senare normalt väljas om det inte anses för ingripande. Om den unge är över 18 år får dock ungdomstjänst endast dömas ut om särskilda skäl finns.

Den 1 april 2005 trädde en ny sexualbrottslagstiftning (6 kap. BrB) i kraft. Syftet med den nya lagstiftningen är dels att ytterligare förstärka och tydliggöra varje människas absoluta rätt till sexuell integritet och självbestämmande, dels att på olika sätt lyfta fram och förstärka skyddet för barn och ungdomar som utsätts för sexuella kränkningar. Den nya lagstiftningen innebär väsentliga ändringar i flera bestämmelser, men också tillkomst av helt nya bestämmelser. Bland annat har begreppet våldtäkt utvidgats till att omfatta de så kallade utnyttjandefallen, och kravet på tvång har satts lägre. Det innebär dels att gärningar som tidigare bedömdes som sexuellt utnyttjande i stället bedöms som våldtäkt, dels att tillämpningsområdet för när en våldtäkt kan bedömas som grov utvidgats. Dessutom stadgas att en våldtäkt som begås av flera personer i normalfallet ska bedömas som grov. Bestämmelsen sexuellt tvång kvarstår och ska tillämpas

när förutsättningarna för våldtäkt inte är uppfyllda, medan den tidigare bestämmelsen sexuellt utnyttjande ändras till att enbart avse utnyttjande av personer som befinner sig i beroendeställning till gärningspersonen.

Genom lagstiftningen upphävdes även lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster. Den ersattes av en ny straffbestämmelse i brottsbalkens sjätte kapitel, köp av sexuell tjänst (11 §). Utöver att straffbelägga den som skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse utvidgades bestämmelsen till att även straffbelägga den som nyttjar en sådan förbindelse som betalats av någon annan. Nämnda och övriga ändringar i lagstiftningen innebär att man inte utan vidare kan jämföra antalet lagförda för olika sexualbrott år 2005 med tidigare år.

Den nya lagstiftningen innehåller vidare fyra nya straffbestämmelser för sexualbrott som riktar sig mot barn. Bestämmelsen *våldtäkt mot barn* (4 §) tar sikte på de allra allvarligaste brotten mot barn och det ställs inte längre några krav på att hot eller våld har använts vid övergreppet. Bestämmelsen *sexuellt utnyttjande av barn* (5 §) reglerar sådana fall av våldtäkt mot barn som med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarliga, och bestämmelsen *sexuellt övergrepp mot barn* (6 §) avser andra sexuella handlingar mot barn än som avses i bestämmelserna om våldtäkt respektive sexuellt utnyttjande av barn. Dessutom tillkom en ny bestämmelse, *sexuellt utnyttjande av barn för sexuell posering* (8 §), som straffbelägger gärningar där någon främjar eller utnyttjar barn för detta ändamål.

Från och med år 2004 erhåller RI-systemet på Rikspolisstyrelsen (RPS), som är det system som förmedlar information från domstolarna till Brå, uppgifter om domar och slutliga beslut från Domstolsverkets nya verksamhetssystem för handläggning av domar i tingsrätt. Det nya systemet, kallat Vera, ersätter det tidigare MÅHS-systemet. Enligt tester som gjorts har systemskiftet inte haft någon påverkan på statistiken över lagförda personer.

Under år 2002 inrapporterades vissa felaktigheter i de åtalsunderlåtelse som rörde narkotikabrott. En del ärenden som avsåg ringa narkotikabrott kom – på grund av ett fel i åklagarnas ärendehanteringssystem Brådis – att inrapporteras som narkotikabrott av normalgraden. Den felaktiga inrapporteringen har medfört att lagföringsstatistiken för år 2002 överskattar antalet personer som meddelats åtalsunderlåtelse för *narkotikabrott av normalgraden* på bekostnad av motsvarande antal för *ringa narkotikabrott*. Åtalsunderlåtelse som rör övriga typer av huvudbrott har påverkats obetydligt av felaktigheterna och felrapporteringen har ingen påverkan alls på antalet meddelade åtalsunderlåtelse totalt sett³. Felaktigheterna har genom Åklagarmyndighetens försorg kunnat åtgärdas, och tabeller med korrigerade uppgifter kan beställas från Brå.

År 2002 ökade antalet utfärdade och godkända strafförelägganden från tullverksåklagare med 84 procent jämfört med närmast föregående år. Ökningen var i huvudsak av systemtekniskt slag och kan förklaras av att tullens system för föreläggande av ordningsbot inte fungerade tillfredsställande under året. Detta medförde att man tillfälligtvis var tvungen att utfärda strafförelägganden för brott som vanligtvis beivras med ordningsbot (t.ex. ringa tullbrott). Såväl ökningen av antalet utfärdade och godkända strafförelägganden år 2002 som stora delar av nedgången i antalet strafförelägganden 2003, bör tolkas mot bakgrund av den systemtekniska förändringen vid tullen år 2002.

Den 1 januari 2001 infördes den nya lagen om straff för smuggling, som ersatte den tidigare varusmuggningslagen. Införandet av lagen innebär inga större förändringar i statistiken över lagförda personer. Genom den nya lagen kan vissa brott, bland annat smuggling av narkotika, särredovisas i statistiken.

Från och med år 2000 levereras uppgifter om åtalsunderlåtelse på elektronisk väg direkt från Åklagarmyndigheten (ÅM), i stället för som tidigare via Rikspolisstyrelsen (RPS). De två viktigaste effekterna av denna omläggning är att statistiken över åtalsunderlåtelse kom att omfatta samtliga författningar och att definitionen av en åtalsunderlåtelse förändrades något.⁴

År 1999 kom ordningsbotsinstitutet att utökas med brott mot ett större antal författningar. Utvidgningen

³ För mer information se *Kriminalstatistik 2003*.

⁴ För mer information se *Kriminalstatistik 2000*.

påverkar antalet utfärdade ordningsbotsförelägganden, men har även betydelse för antalet utfärdade strafförelägganden, eftersom brott som tidigare skulle ha medfört strafföreläggande i och med utvidgningen i stället beivras genom ordningsbot. Utöver utvidgningen 1999 har mindre tillägg i institutet skett under åren.

År 1999 tillkom flera nya påföljder: villkorlig dom förenat med samhällstjänst, överlämnande till vård inom socialtjänsten förenat med ungdomstjänst och slutna ungdomsvård. Tillkomsten av påföljden slutna ungdomsvård innebär att antalet ungdomar dömda till fängelse inte utan vidare kan jämföras med tidigare år.

År 1998 införde åklagarkamrarna successivt ett nytt redovisningssystem (EnVis). Uppgifterna om strafförelägganden samlas i och med detta in av Åklagarmyndigheten på elektronisk väg för vidare leverans till Brå. Den elektroniska distribueringen av data medför att Brå erhåller uppgifter om godkända strafförelägganden snabbare än tidigare, vilket i sin tur har viss påverkan på antalet strafförelägganden i statistiken (se ovan).

År 1997 infördes möjligheten att utfärda villkorlig dom, enskilt eller i kombination med böter, genom strafföreläggande.

År 1994 övertog Brå ansvaret för själva bearbetningen och produktionen av kriminalstatistiken från Statistiska centralbyrån (SCB). Ett nytt produktionssystem med en relationsdatabas byggdes upp, och något förändrade statistikrutiner jämfört med tidigare infördes. Omläggningen har påverkat statistiken marginellt. I och med övertagandet kom dock principen för val av huvudpåföljd att ändras något, så till vida att förordnanden i förhållande till övriga påföljder kom att rangordnas lägre än vid SCB. Förändringen innebär att förordnanden i lägre grad väljs som huvudpåföljd i statistiken jämfört med tidigare när statistiken producerades av SCB.

År 1994 införde domstolarna successivt ett nytt ärendehanteringssystem (MÅHS). Tidigare hade domstolarna skickat kopior på domar till RPS, som gjorde en optisk inläsning av domarna. Med införandet av det nya systemet kom domstoluppgifterna i stället att registreras maskinellt, vilket innebar att de fel som tidigare orsakats av den optiska inläsningen försvann.

År 1990 (och t.o.m. år 2000) upphörde redovisningen av åtalsunderlåtelse mot vissa författningar, jämfört med perioden 1979–1989. Det är framför allt åtalsunderlåtelse för vissa lindriga brott (framför allt mot vägtrafikförfattningar) som man upphörde att redovisa under åren 1990–2000.

Från och med 1987 redovisas endast de under statistikåret utfärdade strafförelägganden som har godkänts av den förelagde personen. Tidigare utgick redovisningen från utfärdade strafförelägganden under statistikåret, oavsett om de var godkända eller inte. Förändringen medför att något färre strafförelägganden än under tidigare år redovisas.

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för beslutsfattande, utredningsverksamhet, debatt och forskning.

Brå:s statistikenhet sammanställer och presenterar, utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, årligen cirka 400 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brå:s webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser, samt i de två publikationerna *Kriminalstatistik* och *Narkotikastatistik*.

Statistik över anmälda och uppklarade brott har förts från år 1950. Statistik över personer misstänkta för brott har förts från år 1975. Sedan 1995 ansvarar Brå för och publicerar den officiella kriminalstatistiken, dessförinnan gjordes det av Statistiska centralbyrån.